



OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST



PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Záznam ze závěrečné konference

pořádané v rámci projektu Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v ČR

dne 27. 11. 2012

Dne 27. listopadu 2012 proběhla v Akademickém konferenčním centru v Praze celodenní dvojkonference na téma „**Pracovní migrace: pohled státu, zaměstnavatelů, odborů a nevládních organizací.**“ Dopolední program konference byl organizován a zaštitěn Konsorciem nevládních organizací pracujících s migranty v ČR, Friedrich-Ebert-Stiftung a Sociologickým ústavem AV ČR. Odpolední program konference byl organizován a zaštitěn Sdružením pro integraci a migraci a byl pojat jako závěrečné shrnutí projektu „**Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice,**“ který po dvou letech realizace na konci prosince tohoto roku končí.

První panel se nesl v duchu tématu „Migrace jako zboží a alternativní pohledy na migraci.“ Panelistky, moderované Markem Čaňkem z Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty v ČR, se zaměřily na historii a současnost pracovní migrace obecně. Jako první panelistka vystoupila Manuela Bojadzijev z Humboldt-Universität Berlin, Institut für Europäische Ethnologie, která ve své prezentaci popsala historii pracovní migrace v Německu a nabídla alternativní pohled na tuto tematiku. Upozornila především na malé možnosti států regulovat migraci, kdy jednoznačné výsledky nepřináší ani zpříšňování příslušné legislativy. Olena Fedyuk z Central European University poté popsala svůj výzkum o ukrajinských pracovnících v ČR a v Itálii a jako poslední promluvila Magda Faltová ze Sdružení pro integraci a migraci, a to o nově připravovaném cizineckém zákoně. Prezentace Magdy Faltové rámcově představuje nově připravovanou úpravu cizineckého zákona, jehož paragrafové znění se v současnosti připravuje na Ministerstvu vnitra.

Druhý panel byl zaměřen na specifickou oblast migrantů pracujících v průmyslu. Tento panel byl moderován Yanou Leontiyevou ze Sociologického ústavu AV ČR a panelu se zúčastnili zástupci průmyslu: Lukáš Folbrecht ze Škody Auto, a.s.; Pavel Janíčko z Českomoravské konfederace odborových svazů; Luboš Rejchrt z Asociace poskytovatelů personálních služeb; Ion Avramioto z Diakonie ČCE. Panel byl koncipován formou moderované diskuze a vyplynulo z něho několik témat podněcujících k zamyšlení. Například fakt, že hlavním měřítkem současných migračních politik jsou zisky a náklady z hlediska národního státu a podnikatelů, což však neznamená, že zájmy státu a trhu jsou totožné, protože podnikatelé nemají vždy přístup k takové zahraniční pracovní síle, kterou by si přáli. Shoda mezi státem a kapitálem však většinou panuje v tom, že práva migrantů je vhodné omezit. Diskutující dále popřeli mýtus, že restrikce vůči nízko kvalifikovaným zahraničním pracovníkům v jejich přístupu na pracovní trh, mají pozitivní vliv na úroveň nezaměstnanosti v České republice.

Po obědě následovala druhá část konference, která měla za cíl seznámit širokou veřejnost o výstupech a závěrech projektu Sdružení pro integraci a migraci a popsat dobrou praxi, která by měla být v určité formě přenesena do ČR.

Na úvod prvního panelu vystoupila a svůj příspěvek přednesla Eva Valentová, koordinátorka projektu ve Sdružení pro integraci a migraci. Ta ve své prezentaci představila projekt (viz *Dokument vznikl v rámci projektu "Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice", financovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR, v prioritní ose Mezinárodní spolupráce. Projekt realizuje Sdružení pro integraci a migraci ve spolupráci s portugalskou organizací Solidariedade Imigrante a rakouskou organizací Zentrum für MigrantInnen in Tirol.*



OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST



PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

<http://www.migrace.com/cs/pracovni-migrace/projekt-urady-prace-a-nno>), nastínila jeho dosavadní průběh a vyzdvihla dílčí úspěchy.

Projekt „Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice (ESF OP LZZ)“, ve kterém figurovaly tři nevládní organizace z ČR, Rakouska (Zentrum für MigrantInnen in Tirol) a Portugalska (Solidariedade Imigrante), byl realizován od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2012 na území celé ČR. Spočíval dohromady v 13 aktivitách a šesti produktech s cílovými skupinami: cizinci ze třetích zemí (se speciálním lobbingovým důrazem na ženy migrantky); úřady práce a další orgány státní správy; nevládní neziskové organizace (NNO); a široká veřejnost.

Koncepce projektu byla psána a vytvářena v roce 2010, tedy v době, kdy se na situaci migrantů ještě velice silně projevovaly dopady ekonomické krize v zemi. Ať již se jednalo o hromadné propouštění ze strany zaměstnavatelů či různá opatření státu, která měla zamezit příchodu nových pracovních migrantů a naopak podporovat odchod zde pobývajících zahraničních pracovníků do zemí původu. Projekt tedy předně reagoval na ztížené možnosti sociální integrace pracovních migrantů legálně se pohybujících na trhu práce, které se vlivem krize ještě více zužovaly, kdy se situace v oblasti migrační politiky stávala pro cizince nepřehlednou.

V projektu SIMI reagovalo i na to, že se na naše právní a sociální poradce začali častěji obracet cizinci s prosbou o pomoc při řešení situací souvisejících se zaměstnáním. V mnoha případech se ukázalo, že cizinci musejí ve své snaze udržet se na trhu práce čelit mnohým bariérám při komunikaci s úřady, jejichž služeb nebyli schopni plnohodnotně využít vzhledem k neznalosti jazyka či k neustále měnícím se pravidlům, a proto si nedokázali své záležitosti vyřizovat sami. Nesprávně nastavených mechanismů komunikace mezi cizinci a kompetentními úřady a oslabeného postavení migrantů využívali nejrůznější zprostředkovatelé, pohybující se na hraně zákona. Výsledkem tohoto spojení je často fakt, že dochází k práci cizince na nelegálním trhu práce; k obcházení platných právních předpisů; k neodvádění daní státu ze strany zaměstnavatele; apod.

Projekt nacházel inspiraci v zahraničí, konkrétně v Rakousku a Portugalsku, kde se podobné problémy podařilo odstranit za pomoci posílení role neziskového sektoru a jeho spolupráce s úřady práce a jinými institucemi ve snaze usnadnit sociální integraci v oblasti pracovní migrace.

Eva Valentová dále popsala jednotlivé aktivity projektu a upozornila publikum na připravovanou publikaci, která z projektu vzejde a ve které bude popsána praxe z ČR, Rakouska i Portugalska. Upozornila také na důraz, který byl v rámci projektu kladen na ženy cizinky pracující v domácnostech, jimž se dosud nikdo samostatně nevěnoval. Vycházeli jsme z premisy, že ženy migrantky čelí několikanásobné diskriminaci, ať z důvodů pohlaví, rovnosti šancí na trhu práce či faktu, že jsou migrantkami. Prezentované shrnující informace o výstupech projektu jsou ke stažení [zde](#).

Dalším příspěvkem byla prezentace Aurory Doany z neziskové partnerské organizace Solidariedade Imigrante (SOLIM), která je členkou tohoto sdružení a současně kulturní mediátorkou v Národním centru pro podporu přistěhovalců (*Centro Nacional de Apoio ao Imigrante*, CNAI), zřízeného v roce 2004 Vysokým komisariátem pro imigraci a mezikulturní dialog (*Alto Comissariado para a Imigração e Diálogo Intercultural*, ACIDI). Aurora Doana nastínila historii a fungování sdružení SOLIM a popsala jeho četné aktivity. Pro lepší představu nám představila krátký film popisující činnost své organizace. Její prezentace je dostupná taktéž na: <http://www.migrace.com/cs/pracovni-migrace/projekt-urady-prace-a-nno>.

Dokument vznikl v rámci projektu "Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice", financovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR, v prioritní ose Mezinárodní spolupráce. Projekt realizuje Sdružení pro integraci a migraci ve spolupráci s portugalskou organizací Solidariedade Imigrante a rakouskou organizací Zentrum für MigrantInnen in Tirol.



OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST



PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Jako jeden z úspěšných projektů, na kterém SOLIM spolupracuje se státními úřady, je právě pracoviště CNAI. CNAI představuje zařízení, v jehož prostorách se nachází zastoupení všech státních orgánů a podpůrných služeb zaměřených na cizince. Jedná se o tzv. systém sdružených přepážek, jehož cílem je shromáždit veškeré služby pro cizince na jednom místě. Ze státních institucí se zde kromě cizinecké policie nacházejí i pobočky zdravotní a sociální pojišťovny, úřad práce a na základě nového zákona o státním občanství i matrika. Vedle toho v CNAI působí i různé NNO, které zde provozují služby v oblasti zaměstnání, sociálních otázek, sloučení rodiny či ochrany spotřebitele. Pracovníci NNO nejsou státními zaměstnanci, byť jejich mzda je hrazena z prostředků ESF, které přerozděluje CNAI, resp. ACIDI na základě konkrétních projektů. Kulturní mediátoři mohou také působit jako prostředník mezi cizincem a státním orgánem i mimo CNAI, nejčastěji na školách.

Po prezentaci z Portugalska vystoupil se svým příspěvkem ředitel neziskové partnerské organizace Zentrum für MigrantInnen in Tirol (ZEMIT), Dr. Gerhard Hetfleisch. Ten představil působení ZEMIT na rakouských úřadech práce, kdy se jedná se o jedno ze šesti center sítě AGRE v 9 spolkových zemích v Rakousku, která jsou z 75% financována přímo rakouským úřadem práce (AMS) za účelem poskytování bezplatného poradenství migrantům a migrantkám žijícím v Rakousku. Poradenství poskytují školení rodilých mluvčích, většinou z řad druhé generace migrantů, a to v 6 jazycích a dotýká se všech stěžejních oblastí každodenního života, zvláště pak pracovněprávní problematiky. Přímo v prostorách AMS jsou poradci ZEMIT migrantům k dispozici 1x týdně se znalostí jazyků bývalé Jugoslávie a 2x týdně se znalostí turečtiny a kurdštiny. ZEMIT celkově působí v 5 větších městech Tyrolska a ročně vyřídí žádosti až 3 500 – 4 000 klientů. V neposlední řadě Dr. Hetfleisch představil přípravy nové spolupráce ZEMIT s federální vládou v oblasti nostrifikací vzdělávání. Do tohoto vládního projektu budou zapojeny celkem čtyři nevládní organizace z oblasti migrace, které budou mít na starosti přípravu podkladů pro nostrifikaci, jež budou po zpracování zasílat na ministerstvo školství k rozhodování. Je to velice potřebný krok, neboť kromě toho, že stát potřebuje kvalifikované migranty, tak mnozí pracují na pozicích pod svojí kvalifikací právě z důvodu neuznání jejich vzdělání v zemi původu. V Rakousku je nostrifikace vnímána jako prostředek k usnadnění integrace, kdežto v ČR to vypadá spíše na administrativní sankci. Více z prezentace ve videozáznamu a na stránkách www.zemit.at.

Jako třetí vystoupila Petra Kozílková z organizace META, o. s., která představila projekt "Cizinci jako komunitní tlumočníci." Tato iniciativa vzešla původně jako pilotní projekt Ministerstva práce a sociálních věcí, ale v realizaci projektu se v současnosti pokračuje díky podpoře z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR. Projekt je zaměřen na podporu pracovního uplatnění cizinců ze třetích zemí (tzn. zemí mimo EU) s trvalým pobytem v Prahy, Karlovarském a Královéhradeckém kraji. V rámci projektu, který bude trvat 18 měsíců (1. 7. 2012 – 31. 12. 2013), bude podpořeno celkem 100 klientů a budou vytvořena pracovní místa sociálních tlumočnicků v rámci migračních NNO. Celá cílová skupina získá v průběhu projektu podporu v podobě aktivity Job klubu (individuální pracovní poradenství, v odůvodněných případech bilanční diagnostika, individuální a skupinový nácvik komunikačně prezentačních dovedností). Skupině 30 osob bude nabídnut rekvalifikační kurz *Komunitní tlumočníci ve styku s cizinci a menšinami* a následné dozdělení v oblastech běžného života v ČR. Kritérium pro zapojení do kurzu bude především znalost češtiny adekvátní pro výkon tlumočnicka. Po dobu 6 měsíců budou v partnerských organizacích žadatele či u samotného žadatele vytvořena pracovní místa komunitních tlumočnicků. Důvodem realizace projektu je skutečnost, že mnoho vzdělaných cizinců má z důvodu vyplývajících z jejich statusu omezenou možnost pracovního uplatnění a zároveň fakt, že pro NNO je obtížné zajistit svým klientům bezplatného tlumočnicka při styku s úřady. Prezentace je dostupná taktéž na: <http://www.migrace.com/cs/pracovni-migrace/projekt-urady-prace-a-nno>.

Dokument vznikl v rámci projektu "Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice", financovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR, v prioritní ose Mezinárodní spolupráce. Projekt realizuje Sdružení pro integraci a migraci ve spolupráci s portugalskou organizací Solidariedade Imigrante a rakouskou organizací Zentrum für MigrantInnen in Tirol.



OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST



PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

V návaznosti na tuto prezentaci pohovořil Luboš Šafránek, vedoucí oddělení pobytu cizinců pro Prahu a Středočeský kraj Ministerstva vnitra, o své kladné spolupráci s neziskovým sektorem. Kulturní mediátoři InBáze Berkat cizincům na pobočkách Odboru azylové a migrační politiky nabízejí bezplatně poradenství, tlumočení a pomoc s vyplňováním formulářů a to vše v jazycích mongolština, arabština, vietnamština, ruština a angličtina. Hlavním cílem služby je zvýšení informovanosti cizinců, zjednodušení komunikace s úřadem, prevence vykořisťování cizinců zprostředkovateli a nabídnutí služeb dalších nevládních organizací. Luboš Šafránek tuto spolupráci ocenil, zejména proto, že pomoc mediátorů pomáhá omezit již zmíněné nekalé praktiky prostředníků, kteří využívají a zneužívají nejistoty a neznalosti cizinců a často se na přepážkách prezentují jako „přátelé“ daného cizince. Dále pan Šafránek vyzdvihl fakt, že úředníci na pobočkách, kterým denně přijde přes padesát klientů, nemohou každému žadateli podat přesné a vysvětlující informace, které by ho navigovaly ve složitém procesu získání pobytového oprávnění. Proto je velmi přínosné mít na pobočkách zástupce neziskové organizace, kteří žadatelům tuto navigaci a pomoc poskytují nezávisle, odborně a zdarma. Spolupráce je proto velmi úspěšná a je potřeba ji udržovat, zkvalitňovat a prohlubovat. Více k této formě spolupráce na stránkách www.inbaze.cz (sekce projekty).

Jako poslední vystoupil Petr Kohout, referent zaměstnanosti a projektový manažer projektu RealAPZ, Úřad práce České republiky - Krajská pobočka v Ústí nad Labem. Ten uvedl, že spolupráce neziskového sektoru s úřady práce je velmi pozitivní, ale bohužel hlubší aplikace, která se přenesla přes „letáčkovou podobu“, je v současné situaci těžko představitelná. Úředníci poboček úřadů práce se se zahraničními žadateli o pracovní povolení setkávají jednou, maximálně dvakrát v průběhu daného správního řízení. Velmi nejistá a poměrně komplikovaná současná personální a politická situace na Ministerstvu práce a sociálních věcí bohužel nedává prostor na řešení spolupráce úřadů práce s neziskovým sektorem, protože existují jiné imanentní problémy, které se musí řešit. Nicméně, není sporu o tom, že do budoucna by bylo dobré určitou formu hlubší spolupráce úřadů práce s neziskovým sektorem uplatnit i v České republice. Více k činnosti krajské pobočky Úřadu práce ČR v Ústí nad Labem také v zápisu z kulatého stolu v Ústí ze dne 2.10.2012 na <http://www.migrace.com/cs/pracovni-migrace/projekt-urady-prace-a-nno/pm-kulate-stoly>.

Poslední, v pořadí čtvrtý panel konference, byl spojen s promítáním dokumentu „Lepší život,“ který byl natočen v rámci projektu SIMI. Po promítání následovala diskuze se zahraničními hosty Arminem Bruggerem z organizace ZEMIT a s Jorge Emanuelem Gomes da Silva z organizace SOLIM; za Sdružení pro integraci a migraci diskutovali právnička sdružení Vendula Manišovská a sociální poradce Pavel Duba. Promítání dokumentu bylo skvělou tečkou za celodenní konferencí, protože svým sdělením a obsahem dokument přenesl všechny témata konference do velmi reálného obrazu čtyř migrantů, kteří hledají *lepší život* v České republice. V příbězích Ludmily, Tatiány, Vitaliho a Duga se vyskytují témata nelegálního zaměstnávání; druhé generace cizinců; neschopnosti a nevole úřadů s migranty jednat; nemožnosti uplatnění kvalifikace na trhu práce; a jiné. Diskuze po promítání byla moderována Alexandrou Trochtovou ze Sdružení pro integraci a migraci a nesla se v duchu těchto témat. Například zástupci SIMI názorně popsali standartní případy klientů, kteří docházející do organizace pro právní nebo sociální poradenství a zejména vysvětlili, jakým způsobem se obvykle migranti do obtížných životních situací dostávají.

Zahraniční hosté se zase pokusili srovnání se situací migrantů v jejich zemích. Pan Gomes da Silva zhodnotil, že film se zajímá o obecná témata společná pro všechny migranty v Evropě, kdy člověka mrazí, když slyší mluvit toho ukrajinského profesora jako by mimoděk o věcech, které se zdají běžné, ale přitom on mrhá svým životem na stavbách. Portugalského aktivistu však na filmu nejvíce zaujaly dvě věty. Za prvé dle něj věta paní z Moldávie „Chtěla jsem tam (rozuměj v ČR) žít!“ vyjadřuje právo

Dokument vznikl v rámci projektu "Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice", financovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR, v prioritní ose Mezinárodní spolupráce. Projekt realizuje Sdružení pro integraci a migraci ve spolupráci s portugalskou organizací Solidariedade Imigrante a rakouskou organizací Zentrum für MigrantInnen in Tirol.



OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST



PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

na to vybrat si, kde chceme žít. Za druhé souhlasí, když Ukrajinec říká, že nikdo nechce opustit a priori svoji zemi nebo být nucen opustit svoji zemi, ale na druhou stranu každý má právo na to moci jít hledat jinde své štěstí. Nakonec i Vietnámec říká, že nechce a nebude pokračovat ve šlepejích svých rodičů, i to je právo vybrat si, jak prožít svůj život.

Armin Brugger z ZEMIT zase na filmu ocenil, že zobrazil názory příslušníka druhé generace migrantů, neboť například v západní Evropě se jejich postavení hodně řeší, protože oni ztratili vazbu na svoji zemi původu a cítí se jako Evropani, ale pocity domácího obyvatelstva v členských státech EU jsou zcela jiné a pořád nepřijímá mezi sebe ani tyto migranty druhé generace.

Dvoj konference se dle návštěvnosti a účasti publika v diskuzích velmi povedla a oslovila širokou veřejnost, čímž splnila svůj účel. Různé úhly pohledu na pracovní migraci v Čechách se ukázaly jako velmi poučné, i když v některých případech bohužel neslučitelné. V průběhu dvoj konference zazněly názory, že by pracovní migrace měla být co nejvíce regulována státem, protože ovlivňuje uplatnění na trhu práce českých a EU občanů. Jako protipól této argumentace byl vyslyšen názor, že všichni lidé jsou si rovni v právech a tudíž nemůžeme zavírat trh občanům jiných zemí v závislosti na jejich migrační kategorii. Každý, kdo konferenci navštívil, si mohl udělat svůj vlastní názor, a právě o to organizátorům šlo. O platformu pro diskuzi, o otevřenou společnost, protože pokud se pracovní migrace a migrace obecně bude řešit jen na úrovni státu a vlády, kde v současné době existuje diskuze a otevřenost jen minimální, výsledná situace nebude dobrá pro nikoho.

Zpracovaly: Alexandra Trochtová, Vendula Manišovská, Eva Valentová ze Sdružení pro integraci a migraci

Dokument vznikl v rámci projektu "Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice", financovaného z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR, v prioritní ose Mezinárodní spolupráce. Projekt realizuje Sdružení pro integraci a migraci ve spolupráci s portugalskou organizací Solidariedade Imigrante a rakouskou organizací Zentrum für MigrantInnen in Tirol.